

Un Tomb

Masquefa - Desembre 2004

DOCTOR DOMÈNEC GONZALEZ I BALAGUER (1859- 1909)

Josep Mª Ustrell i Torrent, va publicar l'abril del 2002 a la Revista d'Igualada n.10, un estudi sobre les topografies mèdiques de la comarca de l'Anoia. Les topografies mèdiques tenien la finalitat general de poder arribar a assolir un mapa sanitari del territori, però a la vegada donen una bona informació en conjunt sobre les malalties, higiene, alimentació i costums de la localitat estudiada. Un dels treballs de la comarca de l'Anoia fa referència al nostre poble, és un estudi mèdic-topogràfic de la Vila de Masquefa de l'any 1885.

L'autor és el Doctor Domènec González i Balaguer, metge nascut a Balaguer l'any 1859 i que exercí a Masquefa entre els anys 1882 i 1890. En la seva obra personal també hi consta " Índice razonado para un estudio topográfico- médico de la ciudad de Barcelona", memòria per la qual rebé el premi de la Reial Acadèmia de la Medicina de Barcelona de la qual era membre l'any 1900. El doctor González i Balaguer també fou soci de la " Sociedad Española de Higiene" i metge numerari del cos facultatiu d'Higiene Especial del govern civil, metge supernumerari del "Cuerpo Medico Municipal i de les Casas de Socorro", va morir l'any 1909.

L'any 1885, va escriure " Estudio Médico-Topográfico de la Villa de Masquefa", en aquest treball de 52 planes fa una detallada descripció de la situació geogràfica i orogràfica, les condicions higièniques, els costums alimentaris i les malalties més típiques del poble, el Doctor González i Balaguer creia que els homes són producte del sòl on neixen, tots els factors es relacionen entre sí i donen com a resultat unes determinades enfermetats generalitzades entre la població estudiada.

En el seu estudi ens presenta en tres capítols una Masquefa habitada per 1400 persones, repartides en unes 280 cases, 240 repartides en tres carrers principals a banda i banda de l'antic camí ral, aquests carrers, com podem veure en un plànol adjunt al seu treball, són el carrer Major, Crehueta i Serralet, la línia de separació entre el carrer Major i Crehueta era una Plaça anomenada Plaça de l'Era (aquesta Plaça, segons el plànol estava situada just a l'entrada de l'actual carrer Montserrat que aleshores no existia), també ens situa en el mapa dos petits carrers perpendiculars amb 10 cases cadascun, aquests són el carrer del "Pozo" (actual carrer Sant Antoni) i el carrer de la Concepción (popular carrer del forn), la resta de la població masquefina es repartia en 22 cases situades al barri de la Beguda Alta i un conjunt de masies disseminades al voltant del terme municipal, (...casas de campo, algunas de ellas parecidas a palacios por lo suntuosas adornan los alrededores de Masquefa, de estas merecen especial mención la de Juan Valls a 2 Kilometros E. y la de Filomena Parera (...) kilometros N.O).

El Doctor González Balaguer en el primer capítol fa una molt pèssima valoració de la higiene pública, descrivint les condicions higièniques i saludables dels edificis destinats a l'escolarització dels nens i nenes, del lloc de culte (capella del Roser), la recomanació de construir un nou cementiri per que les dimensions del cementiri vell són molt reduïdes i poden ser un focus d'infeccions, l'escorxador municipal també és objecte de les seves crítiques per no disposar de la ventilació adequada, de la Casa Consistorial de l'època (casa situada actualment al Carrer Major 67) destaca un gran saló capitular de 8 metres de llarg i 4 d'ample i la necessitat de fer reformes.

Per acabar de donar una idea de la higiene pública de la Masquefa de l'època, segons el doctor González i Balaguer (...bastarà que diga que chorros de aguas sucias y balsas destinadas a lavaderos rodean la población, de que el sistema de cloacas

existente deja mucho que desear i que el alumbrado público no se conoce en esta villa...). Tot i això diu que Masquefa és un poble més ric del que pot semblar, amb quatre tavernes, tres carnisseries, tres sastres, quatre fusters i d'altres oficis.

En el segon dels capítols, fa una bona descripció de la composició del terreny, de caràcter argilós, de les fonts de Masquefa ens diu que no existeixen en el casc urbà i que els masquefins utilitzen com beguda i ús domèstic l'aigua de la pluja que recullen les seves cisternes. Destaca un pou d'aigua propietat de la casa de Can Massana i dues fonts situades al nord, probablement les desaparegudes Font dels Degotalls i Font del Nas Curt.

La principal virtut de Masquefa segons el Doctor, es la seva atmosfera rica en oxigen , la situació topogràfica del poble entre dos turons d'Est a Oest fa possible la protecció del poble respecte a malalties infeccioses. El seu clima convidava estiuajar a persones que procedien de Barcelona sobretot en temps de verema ja que la vinya era el cultiu per excel·lència. Pel que fa a l'alimentació de l'època destaca el plat més habitual i favorit a la taula dels masquefins que consistia en llegums i la sardina salada.

En el tercer i últim dels capítols, conclou especificant les malalties més freqüents del poble, aquestes eren el reumatisme produït per el terreny argilós i per la costums dels pagesos de treballar amb els peus descalçats, el reumatisme també era la causa d'un gran nombre d'avortaments entre les dones embarassades i la caries producte de l'excés en el consum de sardines. Finalitza el seu treball fent unes recomanacions higièniques, inclou un plànol del poble i dues interessants taules sobre naixements i defuncions entre els anys 1876 i 1885 i les malalties esdevingudes entre 1884 i 1885.

L'Estudi que va fer el Doctor Domènec González i Balaguer aviat complirà 120 anys i ens ajuda sens dubte a conèixer millor la vida i costums dels masquefins del segle XIX, la seva aportació a la història de Masquefa mereix que li dediquem aquest Tomb com a reconeixement.

Xavier Pérez Fornés

Fonts bibliogràfiques:

Ustrell i Torrent, JM. " Les Topografies Mèdiques de l'Anoia". Revista d'Igualada. Núm.10. Anoia, Abril de 2002

Fonts bibliogràfiques:

Gonzalez Balaguer, D."Estudio Médico-topográfico de la Villa de Masquefa"
Barcelona: Manuscrit RAM, 1885. Arm 5, Caixa X, núm 3.
Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, domiciliada en 08001 Barcelona, C/ del Carme, 47.